
Prikazi i osvrti

Kršćani i politika

Znanstveni skup KBF-a u Splitu

I ove 2002. godine u organizaciji KBF-a Sveučilišta u Splitu krajem listopada, točnije 24. i 25. listopada održan je u Splitu znanstveni skup teološko-politološke tematike, osmi po redu, posvećen vrlo aktualnoj i izazovnoj temi kršćanskog stajališta, odnosa i gledanja na politiku i njezina događanja i procese, kao i o uključenosti kršćana u politiku. Imali smo prigodu čuti svih deset programom predviđenih izlaganja uvaženih profesora i stručnjaka iz Hrvatske i inozemstva koji su s različitih vidika pristupili i pokušali osvijetliti ovu prvenstveno politološku, ali i teološko-egzistencijalnu stvarnost crkvenog i društvenog življenja. Uz informativnost i formativnost izlaganja, ova tematika je produbljivana raspravama i dijalozima sa svrhom osposobljavanja nazočnih za ispravno političko i vjerničko sučeljavanje s gorućim pitanjima i problemima našega vremena.

Prvog dana, uz uobičajeni protokol otvaranja skupa s pozdravima i uvodnom riječju, čuli smo izlaganja trojice predavača. Dr. sc. Anđelko Milardović, profesor politologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu i utemeljitelj Centra za politološka istraživanja progovorio nam je o *Politici u doba tranzicije i globalizacije u hrvatskom društvu*. Preciznim razgraničenjem termina, posebice jasnim razlikovanjem globalizma i globalizacije, predavač nas je upoznao s aktualnim političkim tokovima suvremenoga svijeta, ističući čimbenike koji promiču globalizaciju, dosadašnje parametre političkog djelovanja koji postaju žrtvom globalizacijskih procesa i opasnosti koje globalizacijski proces skreću u smjeru globalizma. U drugom tematski sličnom predavanju o *Globalizacijskim procesima i krizi klasičnih paradigmi* ili, kako ga je sami predavač naslovio, o *Kršćaninu između tradicije i novoga*, dr. sc. Duško Lozina, profesor upravne znanosti na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu prog-

vorio nam je o procesima globalizacije pod vidom pravne znanosti, uvodeći nas u pravne i druge pretpostavke globalizacijskih procesa i upozoravajući na opasnost globalizma kao suvremenog oblika kolonizacijskih nastojanja svijeta moćnika, posebice američke dominacije svijetom. Treće predavanje prvoga dana skupa održao je dr. sc. Ivan Markešić, znanstveni suradnik u Leksikografskom zavodu "Miroslav Krleža" i nositelj kolegija sociologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, o *Politici kao fenomenu*. Svojim nas je izlaganjem upravo leksikografski prošetao kroz različita poimanja politike tijekom povijesti i današnjice te istaknuo utjecaj takvih poimanja na društvena događanja. Posebice je upozorio na iskrivljeno shvaćanje po kojem kršćanstvo u ime usmjerenosti na onostrano ne bi imalo što tražiti u političkim događanjima.

Drugi radni dan je više bio usmjeren teološkom promišljanju političke stvarnosti. Otvorio ga je predavanjem o *Političkoj dimenziji biblijske vjere* dr. sc. Marijan Vugdelija, profesor pri katedri Svetoga pisma Novoga zavjeta na Katoličkomu bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Istaknuo je etičko-moralnu dimenziju biblijske vjere od Dekaloga preko Proroka do Isusa, njezinu ukorijenjenost u konkretna povijesna događanja i na toj crti ukazao na nezaobilaznost i potrebu vjerničke angažiranosti u društvenim, dakle i političkim zbivanjima. U nastavku, u petom predavanju po redu, dr. sc. Ignazio Sanna, profesor teološke antropologije i prorektor Papinskog lateranskog sveučilišta u Rimu, upoznao nas je s *Političkom dimenzijom kršćanske antropologije*. Pošavši od govora o čovjeku kao slici Božjoj kao polazištu kršćanske antropologije, predavač je ukazao na trinitarnu ontologiju kao izvorište društvene dimenzije čovjeka, a onda je posve konkretno otkrivao momente trinitarne ontologije u životu kršćanina i poticajno progovorio o njezinu prakticiranju u suvremenim političkim događanjima. Naglasio je vjeru u trojstvenog Boga kao izvorište i potisak prema jednom novom društvu, novoj praksi, novom etosu koji bi bio obilježen zajedničarskom duhovnošću i koji bi plodio suživotom i solidarnošću. Trojstvena vjera, istaknuo je predavač, ne može i ne smije biti svedena na jednu među raznim praktičnim direktivama, jer ona predlaže drukčiji model čovjeka i osobe, jer poima stvarnost na način umreženih odnosa, tako da stvarnost svoje vlastito ispunjenje i puninu postiže upravo u uzajamnoj razmjeni. Modeli i praksa življenja koji iz nje proizlaze sposobni su temeljiti i oplemenjivati politička nastojanja i događanja i učiniti da svatko bude, na svoj način, izvorište društva, a da ipak društvo bude nešto više od sume pojedinaca, da društvo posjeduje jedinstven i zajednički život, a da pritom taj život ipak bude život

svakoga pojedinca. Uslijedila je živa i vrlo plodna rasprava o izloženim predavanjima prije polusatne stanke uz kavu i osvježenje.

U šestom vrlo konkretnom izlaganju o *Hrvatskoj vanjskoj politici i europskim integracijama* progovorio nam je dr. sc. Mislav Kukoč, opunomoćeni ministar pri Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Sarajevu. Upoznao nas je s aktualnim stanjem Republike Hrvatske u sadašnjim svjetskim političkim tokovima, pokušavajući izdvojiti razloge uspješnih, manje uspješnih ili neuspješnih poteza vanjsko-političke djelatnosti hrvatske diplomacije, posebice u svezi s europskim integracijskim procesima. Nakon njega, a prije popodnevnog odmora, dr. sc. Josip Jelenić, profesor za sociologiju i socijalni nauk Crkve na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu i na Teološkom fakultetu Papinskog sveučilišta Gregoriana u Rimu, izložio nam je svoje predavanje pod naslovom *Odnos Crkve i svjetovne stvarnosti u svjetlu II. vatikanskog sabora*. Istaknuo je saborske pomake u crkvenom gledanju na svjetovnu stvarnost. Umjesto statičke slike svjetovne stvarnosti, Sabor je prihvatio dinamičku sliku, priznajući autonomiju svjetovne stvarnosti ne samo u pogledu sredstava, nego i u pogledu svrhovitosti. Saborsko priznavanje laičke države ne znači i priznavanje ravnodušnosti i bezboštva. Ta zadnja dva oblika autonomije svjetovnoga, upozorio je predavač, predstavljaju degenerativni oblik laiciteta. Sabor je ponudio i ključ ispravne autonomije svjetovnoga, dopuštajući toliku slobodu koliku zahtijeva spasenje ljudi.

U raspravi o zadnja dva predavanja, koja je uslijedila prije podnevnoga odmora, čula su se mnoga zanimljiva pitanja, razjašnjenja, nadopune i sugestije nazočnih, kako u pogledu izloženoga, tako i u pogledu širih okvira tematike koja je bila na dnevnom redu.

Nakon popodnevnog odmora čuli smo još tri predavanja. Najprije nam je progovorio ddr. sc. Karl Gabriel, voditelj Instituta za kršćanski socijalni nauk i profesor na Katoličkomu bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Münsteru, o *Modelima kršćanskog djelovanja u politici*. Predavač je pošao od rastave religije i politike kao središnje značajke modernih društava koja se diferenciraju prema društvenim funkcijama. Takvo stanje stvari zahtijeva od religije i Crkve višeslojne promjene sa raznim rizicima i šansama. Kao model kršćansko-crkvenog angažmana u politici prof. Gabriel predlaže i obrazlaže angažiranost preko civilnog društva koje pretpostavlja zaštićeno funkcioniranje privatne sfere i koje posebno značenje pridaje motivima, uključujući i religiozne motive. Svojim religioznim jezikom i simbolikom vjerske tradicije doprinose artikuliranju raznih društvenih iskustava, a interesom i orijentacijom na opće dobro izlaze iz područja privatnoga i unose u javnu raspravu svoje

predodžbe koje potiču i osnažuju one socio-kulturne i etičke resurse na kojima počiva civilno društvo. Svi pokreti u religijama koji dokidaju odvajanje religije i politike - predavač se posebno osvrnuo na fundamentalizam kao popratnu pojavu i reakciju na modernu - u konačnici ugrožavaju crkveno-kršćanski angažman u politici. U drugom popodnevnom, sveukupno devetom i vrlo zapaženom predavanju, dr. sc. Mirko Mataušić, honorarni nastavnik, nositelj kolegija sredstva društvenog priopćavanja i pastoralno djelovanje na Katoličkomu bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, progovorio nam je o *Kršćanima, medijima i politici u njihovu suodnosu*. Analizirao je informatičku stvarnost hrvatskog društva, ukazao na njezinu podložnost svjetskim informatičkim tokovima koji se vode komercijalizacijom i ignoriranjem vjerskih sadržaja i vjernih nazora na svijet, borbom za publiku, pasivizacijom primatelja poruka, te emotivizacijom i glumom na svim razinama života. Mediji kreiraju politiku tako da se danas s pravom može govoriti ne o demokraciji, nego o telekraciji. Crkveno djelovanje u politici treba biti usmjereno ne kreiranju, nego omogućavanju politike, upravo kroz medije, odgajanjem ljudi za vrednote i vrijednosti koje ni u političkom djelovanju ne smiju biti zaobiđene ili zanemarene. Mediji su sve više tržišni i u rukama moćnika, a Crkva bi trebala sprječavati taj proces, jer ako se on dovede do kraja, onda bi to bio, zaključio je predavač, kraj svake demokracije. Zadnje predavanje o *Kršćanima u hrvatskoj politici (1990.-2001.)*. Bilanca i perspektive održao je dr. sc. Ljubomir Antić, profesor hrvatske povijesti XX. stoljeća na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Analizirao je političku djelatnost u vrijeme Domovinskog rata i državotvornosti mjerilima Pisma, jer to je najispravnije mjerilo prisutnosti kršćanstva u politici, i ustvrdio da je politika bila vođena realnim kriterijima s gotovo postavljenim moratorijem na kršćanstvo. U pogledu perspektivne prisutnosti kršćanstva u politici predlaže odbacivanje najrazličitijih oblika deističkih nazora, kritičnost prema samima sebi i veću usmjerenost na budućnost nego na prošlost, u težnji da se poput Isusa prođe svijetom čineći dobro.

Plodna plenarna rasprava na završetku svih predavanja pokazala je aktualnost teme ovogodišnjeg znanstvenog skupa, čija ćemo predavanja moći čitati, promišljati i istraživati u Zborniku radova u izdanju *Crkve u svijetu* kao i sa svih dosadašnjih znanstvenih skupova.

Uvjereni smo da je ovogodišnji znanstveni skup o *Kršćanima i politici* u organizaciji KBF-a Sveučilišta u Splitu bio uspješan barem pod vidom posvješćivanja i prosudbe političke stvarnosti u teološkom svjetlu, ali i pod vidom nekih smjernica za budućnost i da je kao takav doprinio razjašnjenju mnogih nejasnoća i praktičnih pitanja o

eventualnoj angažiranosti kršćana u političkim tokovima koji, htjeli mi to ili ne, određuju našu svakodnevicu i daju obojenost čak i našoj osobnoj i komunitarnoj vjeri, barem njezinoj izražajnosti.

Marinko Vidović